

ΥΠΟ ΝΑΤΑΛΗ ΕΜΜ. ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ

ΕΙΡΗΝΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

1889—1958

Τὸ Μελένικο ! Αὐτὸς δ Ἀκρίτας τοῦ Βορρᾶ, ὅπως πολὺ προσφυῶς τὸ ἔχαρακτήρισεν δ Πέτρος Σπανδωνίδης, μέσα ἀπὸ τοὺς κρημνούς του, ἀπὸ τὰ φαράγγια του, ἀπὸ τοὺς μυτερούς του βράχους, ἔβγαλε διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν ἡγετικὰς πολυτίμους φυσιογνωμίας μὲ σπάνια πνευματικὰ χαρίσματα, τὰς δποίας βλέπομεν νὰ διακρίνωνται καὶ νὰ λάμπουν εἰς τὸ Πανελλήνιον στέρεωμα τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ.

Ἄναστ. Παλλατίδης, Ἀναστ. καὶ Ἀντών. καὶ Κωνσταν. Χρηστομᾶνος Ἀναστ. Πολυζωΐδης, Αἰκατερίνη Λασκαρίδου κ.ἄ. Τιτᾶνες πνευματικῆς ὑπεροχῆς, δαυλοφόροι πρωτοπόροι ἐπροχώρησαν ἀνοίγοντες νέας λεωφόρους εἰς τὴν Ἰατρικήν, τὴν Νομικήν, τὴν Χημείαν, τὴν Παιδαγωγικήν, διὰ τὸ ἀναγεννόμενον Ἑλληνικὸν Κράτος κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Καὶ ποία ἀνταμοιβὴ ἐδόθη εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα αὐτῶν τῶν ἐκλεκτῶν Ἑλλήνων, εἰς τὸ Μελένικον ; Εἰς τὸ δυναμικὸν καὶ ζωτικὸν αὐτὸ διαλητικὸν κύτταρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Βορρᾶ ; Η τύχη του δυστυχῶς ἦτο γραμμένη μὲ μαύρην γραφίδα.

Ἡ Συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου τοῦ 1913 παρὰ τὴν νίκην τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων μαζὶ μὲ ὄλοκληρον τὸν Ὁρβηλὸν τὸ παρεχώρησεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

Ἡ ἀπώλειά του εἶναι συνώνυμος μὲ τὴν τραγωδίαν.

Βαθειὰ πληγὴ ἔχει ἀνοίξει ἥ ἀπώλειά του εἰς τὴν καρδιὰ τῶν Μελενικίων, συνεκλόνισε τὴν εὐγενῆ ψυχή τους εἰς τὰ μύχια καὶ διασκορπισμένοι σή-

μερον εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν διαρκῶς ἀναπολοῦν καὶ συλλογίζονται τὴν ὥραία τους χαμένη πατρίδα.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων αὐτῶν φυσιογνωμιῶν τοῦ Μελενίκου, τὰς ὅποιας ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, τὰς διακριθέσας εἰς τὸ πανελλήνιον πνευματικὸν στερέωμα, ἐπαξίως πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ διαπρεπής διανοούμενη Ἑλληνὶς *Εἰρήνη Λασκαρίδου*.

* *

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ γυναικεία καρδιὰ κατέχει μίαν ἀστείρευτον πηγὴν στοργῆς καὶ ἀγάπης. Καὶ ὅταν γίνεται σύζυγος καὶ μητέρα, διοχετεύει τὰ δύο πολύτιμα αὐτὰ συναισθήματα εἰς τὴν σύζυγον καὶ τὰ παιδιά της, καὶ θερμαίνει μὲ τὴν θαλπωρὴν τῆς παρουσίας της καὶ σκεπάζει μὲ στοργικὰ πτερὰ κλώσσας τὴν ἔστιαν της. Ἐλλοῦ ὅταν αἰσθάνεται ὅτι ἡ ἀποστολή της εἶναι σοβαρωτέρα, ὅταν ἀντιλαμβάνεται πλημμυρίζουσαν τὴν καρδιά της ἀπὸ ἐνεργητικότητα καὶ δημιουργικὴν δρᾶσιν, ἀφίνει τότε ν^o ἀτονίση τὸ στενὸν περιβάλλον μιᾶς στενῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς καὶ ἐπιδίδεται μὲ ἔντονον προσπάθειαν νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν στίβον τῆς κοινωνικῆς δράσεως, ν^o ἀφιερώσῃ μὲ ἀκατάβλητον προσπάθειαν τὴν ζωτικὴν παρουσίαν της εἰς ἓνα ἄμετρον βαθμὸν ἐπιμελείας, φροντίδος καὶ δργανώσεως, διὰ νὰ χαρίσῃ ἐμψύχωσιν, ψυχικὴν ἀναπτέρωσιν καὶ τεχνικὴν καὶ πνευματικὴν κατάρτισιν, εἰς πλάσματα ἀναξιοπαθοῦντα τῆς Κοινωνίας, τὰ ὅποια πιστεύει πλέον καὶ θεωρεῖ ὡς δέκτας τῶν λεπτῶν συναισθημάτων τῆς ἀπεράντου στοργῆς καὶ ἀνεξαντλήτου ἀγάπης της.

Ἡ Εἰρήνη Λασκαρίδου εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος μας ἔξεκίνησε πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν μὲ σταθερὸν βῆμα καὶ μὲ σιδηρᾶν θέλησιν κοσμημένη μὲ ἄφθονα προτερήματα εἰς τὴν μορφήν, τὸ πνεῦμα, τὴν ἐμφάνισιν, τὴν ἀγωγήν, καὶ τὴν μόρφωσιν. Καὶ ἐνῶ μὲ τὰ μεγάλα προσόντα, τὰ ὅποια διέθετε θὰ τῆς ἡτο δυνατὸν νὰ γίνη σύζυγος ἐνὸς τῶν ἀρίστων Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς της, χαρίζει τὸ ἐνδιαφέρον της καὶ στρέφει τὴν πορείαν της πρὸς τὴν Κοινωνικὴν Πρόνοιαν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ ἀνακούφισιν τῶν τυφλῶν, τῶν καταδικασμένων νὰ ζοῦν εἰς τὰ μαῦρα σκότη.

Ἡ υπέροχος αὐτὴ Ἑλληνὶς ἔλαβε τὰ πρῶτα στοιχεῖα ἀνωτέρας μορφώσεως ἀπὸ γονεῖς εὐγενεῖς μεγάλης ἀναπτύξεως.

Ἄξιζει νὰ παρατεθοῦν διίγα διὰ τὴν καταγωγήν της.

Οἱ Λάσκαρις Λασκαρίδης, ὁ πατέρας της, ἀπόγονος τῶν Αὐτοκρατόρων Λασκάρεων τοῦ Βυζαντίου ἐγεννήθη εἰς τὴν Προσόσσαν καὶ ἐμορφώθη καὶ ἀνεδείχθη εἰς τὸ Λονδίνον ἀκολουθήσας τὸν Τραπεζιτικὸν κλάδον ὡς τραπεζίτης τοῦ Λονδίνου καὶ διευθυντὴς τῆς Τραπεζῆς Λασκαρίδη—Σπάρταλη μὲ μεγάλα ὑποκαταστήματα εἰς τὴν Μασσαλίαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ τὰ γηρατειά του ἀπεσύρθη εἰς τὸ κτῆμα του τῆς Καλλιθέας Ἀθηνῶν μὲ σκοπὸν τὴν μόρφωσιν τῶν θυγατέρων του, Σοφίας γνωστῆς μετέπειτα διαπρεποῦς ζωγράφου καὶ τῆς Εἰρήνης, ἡ ὅποια ἔξεδήλωσε μίαν ἔξαιρετικὴν κλίσιν εἰς τὰ Γράμματα καὶ τὰς ἔνεας γλώσσας.

Τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἀγωγῆς καὶ ἐπὶ τῶν δύο εἶχεν ἀσκήσει ἡ μητέρα των Αἰκατερίνη Λασκαρίδου τὸ γένος Χρηστομάνου τῆς Βυζαντινῆς οἰκογενείας Χρήστου Μάνου, ἀπὸ τὸ Μελένικον τῶν Σερρῶν.

Ἡ Αἰκατερίνη εἶχε γεννηθῆ καὶ ἀνατραφῆ εἰς τὴν Βιέννην καὶ μὲ τὴν ἀποκτηθεῖσαν εἰδικὴν μόρφωσιν της ἀνέπτυξε πρωτοφανῆ διὰ τὴν ἐποχήν της παιδαγωγικήν, φιλανθρωπικὴν καὶ Ἐθνικὴν δρᾶσιν. Μὴ λησμονοῦσα ἡ Αἰκατερίνη τὴν καταγωγήν της ἡνάλωσε τὸ πλεῖστον τοῦ βίου της, πρὸς μόρφωσιν τῶν Μακεδονοπαίδων, φρονοῦσα δὲ ἐξ ἀπαλῶν ὄνυχων ὅτι πρέπει νὰ καθοδηγῆται εἰς τὰ νάματα τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ ἀγωγῆς ἡ νέα γενεά, διὰ τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ προτύπου διδασκαλείου νηπιαγωγῶν, τὸ δοποῖον ἴδρυσε καὶ εἰς τὸ δοποῖον κατ’ ἐξοχὴν συνεκέντρωνεν σπουδαστρίας ἐκ Μελενίκου, Σερρῶν καὶ λοιπῆς Μακεδονίας, ἀπέδιδεν οὕτω τὰ τροφεῖα πρὸς τὴν γενέτειραν τῶν προγόνων της καὶ ἰδίως τὸ Μελένικον. Εἰς δὲ τὸ ἔργον της αὐτὸν ἡ Αἰκατερίνη Λασκαρίδου, ἐβοηθεῖτο καὶ ὑπὸ τῶν δύο θυγατέρων της, τῆς Σοφίας καὶ τῆς Εἰρήνης. Ἀπὸ τὴν μητέρα της κατὰ ταῦτα ἡ Εἰρήνη εἶχε κληρονομήσει τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν παιδικὴν ἥλικίαν τὴν ἀκαταπόνητον δραστηριότητα, τὸ δημιουργικὸν καὶ δργανωτικὸν πνεῦμα καὶ τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν παιδαγωγικήν.

Οἱ ποιηταὶ Βικέλας καὶ Δροσίνης λέγεται ὅτι τὴν παρεκίνησαν ν' ἀφοσιωθῆ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν τυφλῶν.

Μόνον, ἀτομον προικισμένον μὲ ψυχικὴν ἀνωτερότητα, οἰκονομικὴν ἐπάρκειαν καὶ προπαντὸς ἀνιδιοτέλειαν, θὰ ἦτο δυνατὸν ν' ἀναλάβῃ τὸ τόσον βαρὺν εἰς κόπους τεράστιον αὐτὸν ἔργον. Καὶ τὸ ἀνέλαβεν ἡ Εἰρήνη. Ἐφώλευεν ἐντός της, ὡς κίνητρον δύναμις νὰ μὴν ὑστερήσῃ ἔναντι τῆς μεγάλης μητέρας της, ἀλλὰ νὰ προσθέσῃ καὶ αὐτὴ μίαν σημαντικὴν εἰσφορὰν εἰς τὴν ἀναγεννωμένην νεωτέραν Ἑλλάδα, ἡ ὅποια παρουσίαζε τόσας ἐλλείψεις.

Ὑπῆρξεν εὐτυχὴς διότι ὁ πατέρας της μὲ εὐχέρειαν τῆς ἔδωσε ὅλα τὰ μέσα ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀνωτέραν καὶ εἰδικὴν μόρφωσιν διὰ τὴν ἀγωγὴν τῶν τυφλῶν.

Διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὴν εἰδικότητα αὐτὴν ἀναχωρεῖ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν καὶ παραμένει εἰς τὰ κυριώτερα κέντρα τῆς Εὐρώπης.

Εἶναι καταπληκτικὴ ἡ ἐπίδοσίς της· παρακολουθεῖ εἰδικὴν διδασκαλίαν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τυφλῶν εἰς 48 τυφλολογικὰ ἴδρυματα τοῦ ἔξωτερικοῦ καὶ διλοκληρώνει τὴν εἰδικὴν αὐτὴν μόρφωσιν της εἰς τὴν Ἀλσατίαν, εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ εἰς τὴν Δανίαν.

Μὲ μεγάλην εὐχέρειαν ἔσημείωσε προόδους εἰς τὸν κλάδον αὐτὸν καὶ διότι ἔγραφε καὶ ὅμιλει εἰς τὴν ἐντέλειαν τέσσαρας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ἔκτὸς τῆς μητρικῆς της.

“Οταν ἀποτελειώνουσα τὸν κύκλον τῶν σπουδῶν της ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Δανίαν ταυτοχρόνως ἔκόμισε καὶ ἄλλα διπλώματα, χειροτεχνίας, γυμναστικῆς, παιδικῶν παιγνιδίων καὶ κηπουρικῆς. Παρέστη καὶ ἔλαβε ἐνεργὸν μέρος εἰς ὅλα τὰ τυφλολογικὰ συνέδρια τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ Βερολίνον εἰς τὸ συνέδριον τῆς σχολικῆς ὑγιεινῆς καὶ παρηκολούθησεν εἰς ἄλλας χώρας τὰ συστήματα τῆς λειτουργίας τῶν νηπιαγωγείων, τῶν νοσοκομείων, τῶν σχολῶν κωφαλάλων καὶ ἡλιθίων, τῶν ἐπαγγελματικῶν σχολῶν, τῆς λειτουργίας συστίτιων καὶ βρεφοκομικῶν σταθμῶν.

Παρηκολούθησεν ἐπίσης ὅλα τὰ συνέδρια τὰ συνελθόντα εἰς τὴν ‘Ελλάδα ἀπὸ τὸ 1904, τὰ ἀρχαιολογικά, τὰ παιδαγωγικά, τὰ διαβαλκανικά, καὶ ἀντιπροσώπευσε τὴν ‘Ελλάδα εἰς τὸ τυφλολογικὸν συνέδριον τῆς Βιέννης τοῦ 1910. Ἐκεῖ εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Δημαρχιακοῦ μεγάρου τῆς Βιέννης ἀνέπτυξε τὸν ἐπιβαλλόμενον τρόπον διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν τυφλῶν μὲ τρόπον προκαλέσαντα τὸν γενικὸν θαυμασμὸν καὶ ἔτυχε εἰδικοῦ βραβείου.

“Οταν ἐπέτυχε τὴν ἄδειαν ἰδρύσεως σχολῆς τυφλῶν εἰς τὴν ‘Ελλάδα ἔγκατέλειψε μητέρα, φίλους καὶ κάθε ἄλλην χαρὰν καὶ δεσμὸν τῆς ζωῆς καὶ ἔδόθη μὲ ἀφοσίωσιν δλόψυχον εἰς τὸ φιλανθρωπικὸν αὐτὸν ἔργον.

Εἰς τὴν ἔπαυλίν της εἰς τὴν Καλλιθέαν ἐστέγασε τὴν σχολὴν τῶν τυφλῶν, τὴν πρώτην ἰδρυθεῖσαν εἰς τὴν ‘Ελλάδα, καὶ ὅταν ἀργότερα μὲ τὴν μεγάλην δωρεὰν τοῦ ‘Αμπετ ἔκτίσθη τὸ «’Αμπέτειον μέγαρον» ἔγκατεστάθη ἐκεῖ ἡ σχολὴ τῶν τυφλῶν ἀπὸ τὸ 1912.

Εἰς τὸ ‘Αμαροῦσι λειτουργεῖ τώρα ἐν ἄλλῳ οἰκοτροφεῖον διὰ τυφλὰ κορίτσια ἀπὸ τὴν κατοχήν, τὸν συμμοριτοπόλεμον καὶ τοὺς σεισμούς. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον ἔγινε μὲ τὴν ἔμπνευσιν καὶ δργάνωσιν τῆς Εἰρήνης Λασκαρίδου.

Πέραν τῶν μεγάλων φροντίδων καὶ ἀσχολιῶν της, τὰς ὁποίας κατέβαλε διὰ τὴν ἐπιτυχῆ λειτουργίαν τῶν οἰκοτροφείων τῶν τυφλῶν, ἡ Εἰρήνη ἐφάνη πολὺ χρήσιμος καὶ διὰ τοὺς τυφλοὺς τοῦ ‘Ελληνοϊταλικοῦ πολέμου τοῦ 1940.

Οἱ τυφλωμένοι στρατιωτικοὶ τοῦ πολέμου τούτου ἦσαν κατ^τ ἀναλογίαν κατὰ πολὺ περισσότεροι τῶν τυφλῶν τραυματιῶν τῶν προηγουμένων πολέμων καὶ τοῦτο διότι εἰς τὸ ‘Αλβανικὸν μέτωπον ἔγινε μεγαλυτέρα χρῆσις ἵδιως ὅλμων καὶ χειροβομβίδων.

‘Η Εἰρήνη ἀνέλαβε καὶ αὐτὸν τὸν ἥρακλειον ἄθλον καὶ κατώρθωσε μὲ εἰδικὴν διαταγὴν τοῦ ‘Υπουργείου Στρατιωτικῶν νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὴν Πολυκλινικὴν Ἀθηνῶν ὅλους τοὺς τυφλοὺς τοῦ ‘Αλβανικοῦ μετώπου. Ωμίλησε τότε ὅπως ἤξευρε μόνον αὐτή, τοὺς ἔδωσε θάρρος διὰ τὴν ζωὴν—τὴν

μαύρην υπόλοιπον ζωήν των—καὶ τοὺς ἐνεψύχωσε, τοὺς ἔβοήθησε νὰ γίνουν χρήσιμοι εἰς τὸν ἑαυτόν των καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ν' ἀποβάλουν τὴν ἀπελπισίαν.

Ἄλλὰ καὶ ζηλευτὴν πνευματικὴν ἐπίδοσιν ἔχει νὰ ἐπιδεῖξῃ ἡ Εἰρήνη Λασκαρίδου. Πλῆθος ἀρθρών καὶ μελετῶν ἔγραψε καὶ ἔδημοσίευσεν εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, σχετικὰ μὲ θέματα τοῦ κύκλου της.

Τὸ πρῶτον βιβλίον της «Πῶς νὰ μορφώνουμε ἀνθρώπους» θεωρεῖται ἀνωτέρου παιδαγωγικοῦ περιεχομένου.

“Ἐγράψε καὶ μυθιστορήματα, «Τὸ τζάκι» 1935, «Κρυφοὶ καῦμοί», «Λαοκρατία» 1944 καὶ «Στέλλα» 1945.

Πολὺ πολὺν ἀνακινηθῆ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν τὸ ζήτημα τῶν τόνων, ἀνέπτυξε τοὺς λόγους ὑπὸ τοὺς δποίους χωρὶς νὰ ἐκχυδαϊσθῇ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐπερεπε ν' ἀπλουστευθῆ μὲ τὴν κατάργησιν πνευμάτων καὶ τόνων.

Μεγάλο ὑπῆρξε τὸ ἔργον τῆς Εἰρήνης Λασκαρίδου καὶ ἀκαταπόνητος καὶ διαρκῆς ἡ προσπάθειά της μέχρι τῆς μοιραίας ἡμέρας τοῦ θανάτου της, ἐπισυμβάντος ἐν Βιέννη κατ' Αὔγουστον τοῦ 1958, ἐξ αὐτοκινητιστικοῦ δυστυχήματος.

* *

“Ἐκεῖ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Α' Νεκροταφείου Ἀθηνῶν, ὅταν παρέστην εἰς τὴν ἐκφορὰν τῆς Εἰρήνης Λασκαρίδου—τῆς δποίας ἡ σορὸς μετεφέρθη ἀπὸ τὴν Βιέννην—ἀπὸ θαυμασμὸν πρὸς τὸ μεγάλο καὶ ἀλιρουστικὸν ἔργον της, εἶδα νὰ περιστοιχίζουν πυκνὰ τὸ φέρειρόν της τὰ τυφλὰ κορίτσια τοῦ οἰκοτροφείου Ἀμαρουσίου, μὲ τὴν δδύνην ἔντονα ζωγραφισμένην εἰς τὴν χλωμήν, θλιμμένην καὶ ἀτονην μορφήν τους παρὰ εἰς τὰ ἀπλανῆ καὶ ἀνέκφραστα χαμένα μάτια τους.

Πολλοί ἡλικιωμένοι τυφλοί ἐπὶ κεφαλῆς ἰδρυμάτων μετὰ τὴν ἀκολουθίαν ἀπήγγειλαν ἐπικήδειον μὲ τρέμουσαν φωνήν, τὴν δποίαν διέκοπταν οἱ λυγμοὶ καὶ ὁ πραγματικὸς πόνος διὰ τὴν ἀπώλειάν της.

Μὲ λυρικὰς καὶ συγκινητικὰς φράσεις κατέληγον νὰ τὴν ἀποκαλοῦν «Μάννα» τῶν τυφλῶν καὶ μὲ φίγη ἀληθινῆς συγκινήσεως ἥκούοντο εἰς τὴν ἐκτασιν τῆς ἐκκλησίας οἱ γόροι καὶ οἱ δμαδικοὶ θρῆνοι καὶ δλοφυρμοὶ τῶν τυφλῶν κοριτσιῶν, τὰ δποῖα ἔβλεπε κανεὶς νὰ χύνουν ποταμοὺς δακρύων ἀπὸ τὰ ἀπλανῆ ἀνέκφραστα μάτια τους.

Αὕτη ἡτο ἡ μεγαλυτέρα ἥθικὴ ἀμοιβὴ πέρσαν ἀπὸ τὰ μετάλλια καὶ τὰ βραβεῖα τὰ δποῖα ἥξιώθη νὰ λάβῃ ἡ τιμωμένη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς της.

Καὶ ἦδη ἐπαξίως καὶ μὲν ὑρεμίαν τὴν καλύπτει τὸ Ἀττικὸν χῶμα τοῦ προγονικοῦ τῆς τάφου, τοῦ δόποίου τὴν πλάκα κοσμεῖ δ σταυραετὸς δ δικέφαλος τοῦ οἰκοσήμου τῶν «ΛΑΣΚΑΡΕΩΝ» τοῦ Βυζαντίου.

